

PREHLAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie október 2014
Plénum

Uznesenie:

spisová značka	PLz. ÚS 2/2014
sudca spravodajca	Ladislav Orosz
druh konania	Podľa čl. 131 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ústavný súd rozhoduje v pléne o zjednocovaní právnych názorov senátov.
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	uznesenie – prijatie stanoviska
dátum rozhodnutia	7. mája 2014
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky
skutkový stav a základné fakty	<p>Ústavnému súdu bolo doručených viacero sťažností sťažovateľov podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ktorým bol v minulosti právoplatne uložený trest odňatia slobody s použitím tzv. asperačnej zásady podľa ust. § 41 ods. 2 Tr. zákona v znení účinnom do 20.12.2012. Títo sťažovatelia sa po vydaní nálezu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012, ktorým ústavný súd rozhodol o nesúlade časti § 41 ods. 2 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a to v texte za bodkočiarkou „súd uloží páchateľovi trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody“ s čl. 1 ods. 1 ústavy, návrhmi na povolenie obnovy konania domáhali obnovy svojich pôvodných trestných konaní.</p> <p>Návrhy týchto sťažovateľov na povolenie obnovy konania boli všeobecnými súdmi zamietnuté s odôvodnením, že v predmetných veciach síce je splnená prvá (formálna) podmienka na povolenie obnovy konania v zmysle § 394 ods. 1 Trestného poriadku spočívajúca v existencii novej skutočnosti súdu skôr neznámej (nález ústavného súdu o asperačnej zásade), avšak nie je splnená druhá (materiálna) podmienka v zmysle § 394 ods. 1 Trestného poriadku, t. j. že by nové rozhodnutie o uložení trestu mohlo byť pre odsúdeného sťažovateľa priaznivejšie (z dôvodu, že by bola použitá pre neho priaznivejšia trestná sadzba, než ktorá bola použitá pri pôvodnom rozhodovaní o treste).</p> <p>Z predmetných sťažností však vyplývalo, že rozhodovanie všeobecných súdov nie je jednotné a viacerými rozhodnutiami v porovnateľných trestných veciach bola obnova konania povolená len na základe skutočnosti, že bol v Zbierke zákonov Slovenskej republiky publikovaný nález ústavného súdu o asperačnej zásade, t. j. bez zisťovania splnenia materiálnej podmienky na obnovu konania.</p> <p>Právne názory I. senátu ústavného súdu.</p> <p>O dvoch takýchto sťažnostiach rozhodol I. senát ústavného súdu (ďalej len „I. senát“) tak, že ich ako zjavne neopodstatnené odmietol. Podľa názoru I. senátu totiž boli právne názory všeobecných súdov v napadnutých rozhodnutiach z ústavného hľadiska akceptovateľné a nimi použitý výklad § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 394 ods. 1 Trestného poriadku plne rešpektoval požiadavku jednosmerného pôsobenia právnych noriem a nemožno ho označiť za arbitrárny alebo zjavne neodôvodnený. Naopak, v dôsledku opačného výkladu by došlo k nadbytočnému, formálnemu a neúčelnému prehodnocovaniu právoplatných rozhodnutí v trestných veciach, ktoré by boli na základe návrhov odsúdených bez ďalšieho preskúmané, napriek tomu, že už v konaní o obnove konania je zo všetkých okolností zrejmé, že obnovenie konania nemôže</p>

	<p>pre odsúdeného privodiť iný, resp. priaznivejší výsledok.</p> <p>Právne názory IV. senátu ústavného súdu.</p> <p>Pri predbežnom prerokovaní dvoch obdobných sťažností sa IV. senát ústavného súdu (ďalej len „IV. senát“) oboznámil s odôvodnením uznesení I. senátu a aj so zjednocujúcim stanoviskom trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. Tpj 44/2013 z 26. novembra 2013, ktoré bolo vydané v nadväznosti na rozdielnu judikatúru nižších súdov o návrhoch na povolenie obnovy konania súvisiacich s nálezom ústavného súdu o asperačnej zásade.</p> <p>V predmetnom stanovisku sa okrem iného uvádza: „... Ak je podaný návrh na povolenie obnovy konania vo veci, ktorá sa skončila právoplatným rozhodnutím, ktorý vychádza len zo skutočností predpokladaných v ustanovení § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii ústavného súdu, je splnenie podmienok obnovy konania konštatované už v tomto ustanovení. Preto súd už nemôže skúmať splnenie iných podmienok uvedených v § 394 ods. 1 Trestného poriadku, ale obnovu konania povolí podľa § 394 ods. 1 Trestného poriadku z dôvodu uvedeného v § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov.“</p> <p>Porovnaním odlišných právnych názorov I. senátu a najvyššieho súdu IV. senát dospel k záveru, že pri rozhodovaní o ďalších porovnateľných sťažnostiach je potrebné vychádzať z právnych názorov vyslovených v stanovisku najvyššieho súdu.</p> <p>Právny názor najvyššieho súdu je totiž rovnako ústavne konformný ako názor I. senátu a pritom zabezpečuje plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických alebo právnických osôb.</p> <p>Vzhľadom na skutočnosť, že IV. senát v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou dospel k právnemu názoru, ktorý je odchylný od právneho názoru I. senátu v už rozhodnutých veciach, bol v súlade s § 6 zákona o ústavnom súde povinný pred rozhodnutím predložiť plénu ústavného súdu návrh na zjednotenie odchylných právnych názorov.</p>
<p>ratio decidendi</p>	<p>Plénum ústavného súdu preskúmalo právne názory I. a IV. senátu v dotknutých veciach, pričom po diskusii bol väčšinou hlasov schválený nasledovný návrh na zjednotenie odchylných právnych názorov:</p> <p><u>„Bod II stanoviska trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Tpj 44/2013 z 26. novembra 2013, ktoré súvisí s aplikáciou nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 (nález o asperačnej zásade), zabezpečuje dotknutým fyzickým osobám plnohodnotnú ochranu ich základných práv a slobôd, a preto je v plnom rozsahu aplikovateľný nielen v konaniach pred všeobecnými súdmi, ale aj v konaniach pred Ústavným súdom Slovenskej republiky.“</u></p> <p style="text-align: center;">Odlíšné stanovisko sudcu Milana Lalíka</p> <p>S väčšinou pléna zaujatým názorom a hlavne s konečným výsledkom sa nemôžem stotožniť z dôvodov, že:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ako v prípade odlišenia judikatúry, tak aj v prípade jej prekonania či v prípade jej zachovania formou spresnenia, prvým krokom a základným problémom všetkých týchto možných postupov je určenie identity a zmeny právneho názoru. V stanovisku chýba spôsob a vymedzenie termínu „právny názor“ a hlavne, aké hľadiská treba sformulovať pre určenie jeho identity, resp. odlišnosti v dvoch alebo viacerých kauzách prejednávaných v jednotlivých senátoch ústavného súdu. 2. Zastávam názor, že identitu, resp. odlišnosť právnych názorov vo dvoch alebo viacerých kauzách treba merať (posudzovať) identitou, resp. odlišnosťou právnej úvahy ústavného súdu (týkajúcou sa buď hodnotenia dôkazov, interpretácie alebo aplikácie práva), ktorá je relevantná pre vyvodenie v posudzovanej veci ústavným súdom prijatých záverov. Predpokladom tohto porovnania je porovnateľnosť, príp. totožnosť súdom interpretovaných ustanovení právnych predpisov (resp. pojmov, kategórií, inštitútov), ako aj porovnateľnosť, príp. totožnosť kontextuálna (t. j. skutkových okolností, resp. právnych systémových väzieb). 3. K samotnému obsahu stanoviska najvyššieho súdu, ktoré aproboval ústavný súd, je veľmi ťažké sa ústavnoprávne vymedzovať – vzhľadom na odlišnosť postavenia a úloh

obidvoch súdov – lebo ku konkrétnemu problému ústavnosti povolenia obnovy konania sa stanovisko z pozícií ústavnoprávných vlastne vôbec nevyjadruje, pominúc odkazy na skoršiu judikatúru, ktorá je sčasti všeobecná a sčasti sa týkala iných skutkových a právnych situácií.

4. Preto som toho názoru, že nebol daný priestor na zaujatie stanoviska pléna, lebo dané veci sa skutkovo odlišovali.

Odlíšné stanovisko sudcu Rudolfa Tkáčika

S uvedeným uznesením a jeho odôvodnením nesúhlasím najmä z týchto dôvodov:

1. V prvom rade nepovažujem za správne, ak sa ústavný súd týmto uznesením jednoducho stotožnil so stanoviskom trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Tpj 44/2013 z 26. novembra 2013 (ďalej len „stanovisko najvyššieho súdu“), resp. iba jeho časťou, a pripustil jeho aplikovateľnosť aj v konaniach pred ústavným súdom. Rešpektujem, samozrejme, istú zhodu úloh týchto súdov pri ochrane základných práv a slobôd, ale nemožno nebrať do úvahy autonómnosť ústavného súdu v jeho postavení a rozhodovaní podľa Ústavy Slovenskej republiky. Riziko zvoleného postupu vidím v založení určitého precedensu a nepredvídateľných konzekvencií, ktoré z neho môžu byť vyvedené v budúcnosti. Zastávam názor, že ústavný súd mal prijať vlastné stanovisko v tejto veci, pričom obsahovo sa ním mohol a nemusel odlišiť od stanoviska najvyššieho súdu.

2. Nemôžem súhlasiť ani s tým, že ústavný súd „sa prihlásil“ iba k II. bodu stanoviska najvyššieho súdu, ktorý predstavuje iba jednu tézu vytrhnutú z kontextu. Na druhej strane je zrejmé, že III. bod stanoviska najvyššieho súdu predstavuje antitézu k jeho obidvom predchádzajúcim bodom a je voči nim kontradiktórny. Za týchto okolností nie je jasné, ako bude postupovať ústavný súd vo vzťahu k tým namietaným rozhodnutiam všeobecných súdov, ktoré budú vychádzať zo stanoviska najvyššieho súdu ako celku, keďže obsah stanoviska ústavného súdu (zúžený iba na II. bod) vyznieva kategoricky.

3. Aj keď ústavný súd nevykonáva výklad zákonov, v tomto prípade považujem za nevyhnutné, aby k aplikácii § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde zaujal celkom konkrétny postoj. Toto ustanovenie v hypotéze zahŕňa trestné konania ako celok (rozhodovanie o vine a treste), pričom zrušená časť asperačnej zásady nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 sa týka výlučne výrokov o treste (o výške trestu). Z tohto hľadiska je k danému problému potrebné pristupovať diferencovane v tom zmysle, že ak by sa nález týkal neústavnosti právneho predpisu, na základe ktorého súd rozhodol o vine, ochrana základných práv a slobôd odsúdených osôb by musela bezvýhradne spočívať v obnove konania spôsobom, aký vyplýva aj zo stanoviska najvyššieho súdu. V predmetnej veci je však podľa môjho názoru potrebné zásadne postupovať pri rozhodovaní o povolení obnovy na základe § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, že sa bude aplikovať v spojení s § 394 ods. 1 Trestného poriadku v časti, ktorá sa týka uloženého trestu. Tento prístup zodpovedá zásade individualizácie každého trestu v závislosti od konkrétnych okolností prípadu, ktorú zdôrazňuje aj nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 a ktorá nevyhnutne v sebe zahŕňa aj primeranú mieru sudcovskej úvahy pri ukladaní trestu.

4. Z naznačených dôvodov vyplýva podľa mňa záver, že pri rozhodovaní súdov o povolení obnovy konania z dôvodu zrušenia časti asperačnej zásady je potrebné, s výnimkou prípadov uložených trestov vyšších ako bola horná hranica trestnej sadzby pred jej úpravou podľa asperačnej zásady, ponechať na ich úvahu, či každú z týchto vecí (výšku trestu) starostlivo posúdia už pri rozhodovaní o povolení obnovy konania alebo obnovu konania v každom prípade „obligatórne“ povolia, ako to vyplýva zo stanoviska ústavného súdu. Z tohto hľadiska považujem stanovisko ústavného súdu za zbytočne formalistické, keď navyše je zrejmé, že ani výsledkom obnoveného konania nebude automatické zníženie trestu odsúdeného.

použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov

Ústavný súd SR: II. ÚS 148/06, PL. ÚS 21/08

Spracoval: JUDr. Igor Mihalik

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad sa zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.